

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Nicolai Cavssini Trecensis E Societate Iesv, De Eloqventia
Sacra Et Hvmana**

Caussin, Nicolas

Coloniae Agrippinae, 1626

De ortu & progressu Eloquentiæ. Capvt V.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-68724](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-68724)

nunc autem desolatam perflant Zephyri, Antoninus ad hanc vocem suspirijs, & lachrymis fimum testatus dolorem, continuo Theodosio Asiae praefecto mandauit, vt Smyrnā repararet.

Vis callidam, & heroum expugnatricem Suadam ingenioso ipsius Oratoris stratagemate gliscentem? Lampfacenos statuerat Alexander, quod Persis studerent funditus euertere, iamque erat in prociuctu ferro, & furore incitatissimus, cū ad eum à suis municipibus missus est Anaximenes (magni illius Alexātri preceptor), vt culpam deprecaretur, quo cognito Rex in iracundia persistēs, iurauit se Anaximenes precibus omnia contraria facturum; At egregius orator furentē iuuenis animum subdole mitigans. Non veni, inquit, Alexander vt putas, deprecator culpae, sed auctor iustitiæ; inique egerunt Lampfaceni, rei sunt Maistatis: hoc igitur a te postulo, vt eorum vxores, & liberos sub corona vendas, rempla incendas, urbem in planā submittas. Alexāder, qui se praceptoris petitioni aduersaturum per omnia dixerat, sensit se captum, & subiidens omnia condonauit.

Vi. Praestigiaticem? Eustathium intuerere, cuius memini Sardinianus in vita Aedefij, vbi de Eustathij legatione ad Saporem, copiosius agit. Sapores homo imperiosus, & aditu difficilis erat, & fama ferebatur, postquam tamen de more legationis, Eustathio ad regem patuit accessus, vultus modestiām, suauemque oculorum serenitatem Sapores demiratus, varijs artibus hominem timore percellere conatus est: verum vbi placidis auribus viri dicta pariter, & argumenta modeste, atque expedite percurfa concepit, foribus excedere illum paulisper iussit, mox per cubicularios ad communem mensam rex illum introuocat, parat Eustathius, vt erat natura factus ad obsequij momenta, & omnem rationem humanitatis, ad epulas regales accedit, vbi cum de honorum contemptu inter pocula differuisset, tantum regiae fortunae, & ornamentorum Sapori fastidium iniecit, vt parium abfuerit, quin Rex tiaram rectam abiecerit, & cum purpureo paludamento, gemmata monilia deposita cum Eustathij penula commutaret: at fieri illud prohibuerunt affinitate coniuncti, qui Philosophum merum praestigiatorum dictabant.

Hac eadem eloquentia C. Gracchus lachrymas inimicis excussit, bella indixit Demosthenes, Catilinam fregit Tullius, Sicariorum enses in suum iugulum districtos hebetauit

Antonius, vtbes cepit Cyneas,
Per medios ire iatellites,
Ex perumbra amat saxa.
Potentius iā fulmineo.

De ortu & progressu Eloquentia.

C A P V T V.

ORIGO Eloquentiae antiquissima est, siquidem cum oppidis hominumque caetibus iure congregatis habuit initium: Cum constet duabus potissimum rebus vinciri ciuitates, iustitia, & sermone. Narrat Aristides magnam inter ipsius mundi nascentis cunabula rerum perturbationem extitisse. Cum hominem nudum, & inermem vniuersa penē animalia multis partibus anteirent, variisque molestijs, atque angoribus, quibus ipse pra consilij inopia cedere cogebatur, excruciant, ipsi denique homines inter se, belluarum more, foedissime tumultuarentur.

Hanc conditionem miseratus Prometheus ille fabulosus, caelum conscendit, vt subsidia salutis, & ornamenta referret dignitatis. Quapropter eius gratia partim delinitus Iupiter, partim etiam hominum miserijs (vt qui quotidie dilabebantur) grauiter commorus, Rhetoricam sub comitatu Mercurij misit in terras, iussitque vt eius ipsius copiam faceret mortalibus, ne tamen instar theatralis pecuniae promiscue largiretur omnibus, sed lectissima quaeque, & generosissima ingenia deligeret, quae tam praestantis doctrinae opibus ad suam, multorumque locupletaret vtilitatem. Hinc primi hominum caetus, industriae, consilia, machinationes, artes, opesque floruerunt.

Hanc ille lepidissimam fabellam citat, vt Rhetoricae antiquitatem, necessitatemque commendat. Constat certē Rhetorum nomen antiquissimum esse, & longē ante Philosophorum appellationem: quippe Homerus eius ipsius meminit Iliadis primo, vbi Phoenicem Achilliā Peleo patre admortum, quasi doctorem eloquentiae, morumque moderatorem innuit, & expresse, ῥητῆρα λόγων, πρῶτον τε ἔργων nominauit. Quin eius temporibus, iam caluisse in concionibus eloquentiae studium ostendit, cum heroes illos antiquos ob linguae facultatem efferat laudibus. Nam Menelao argutam breuitatem, Nestori melleam suauitatem tribuit, Vlyssi verō copiam niuibus hibernis simillimam, ἔπειτα scilicet ἐν ἰσθμῶν τῶν ἰσθμῶν τῶν

Aristid.
oras. 2. pro
Rhet. Apolo-
logus Lepi-
dus.

Homerus
id. a.
Rhetorum
nomen an-
tiquissimū.
ῥητῆρα λόγων
Phanix ab
Homero di-
citur.

Paris Rhe-

χρηματιστην, sed & ipsum Peridem volunt, v-
pote ingenio satis elegantem in Amadro, Pa-
tris iussu Graecis artibus, & eloquentiae dis-
ciplinis institutum, disertum imprimis supra
gentis suae ingenium euasisse, atque in homi-
nem Veneris, Ceston, ceteraque id genus (si A-
thæneo credimus) scripsisse, vnde postea de iu-
dicio Deorum, & Veneris victoria, manauit tu-
mor. Pithæum quoque ipsum matrem The-
sci animum Træzeniorum regem, non modo
ius, vt eius dignitatem decebat, constanter
dixisse, sed & artem dicendi docuisse, & li-
brum Rhetoricum posteris reliquisse refert
Pausanias in Corinthiacis, ex quo, & eius mo-
numentum, cenebatur, Tribunal ex albo mar-
more, tribus sellis iudicarijs insigne, cui pro-
ximum adhaerebat templum Musarum, vt
iuris, & humaniorum artium singulare o-
stenderet cōmercium *ὁπιδὲν ἦ τὸ ναοῦ πι-
θῆως μνημῆα ἐστὶ τρεῖς ὁπὲρ αὐτῶν δρόνοι κἀν-
ταυ λίδου λευκοῦ οὐ πρόβη ἢ ἱερῶν Μουσῶν ἐστὶ,
addit ἐν ταύτῃ πιθῆα διδάσκει λόγων τῆχ-
νῶν φυσί καὶ τῆς εἰλείων πιθῆας δὴ σύ-
γραμμα ὑπὸ ἀνδρὸς ἐκδοθέν ἐπιγραφῆς, καὶ ἀ-
σχολῆς ἐπιλεξιμῶν.* Hæc ille, ex quibus colli-
gas ante Herculis tempora iam sparfos de Rhe-
torica libros extitisse.

Pithæus
Rex idem
& Rhetor.
Paus. in
Corinth. p.
73.

Pithæo-
gregium
monumen-
tum.
Tribunal
Iudicis an-
norum iu-
ris Musarū,
hoc est,
Schola Rho-
reticæ.

Cic. in Bru-
10.

Sed quia hæc artis elementa, vt credibile
est, erant crassiora, vix inter ipsius Rhetoricæ
cunabula numerantur. Quamobrem Cicero
in Bruto eloquentiæ ortum facit ab Athenarum
adolescentia. Eloquentia, inquit, non
apud quosuis Græcorum cœpit, sed apud A-
thenienses non nascentibus, sed iam adultis
Athenis: Ante Periclem, & Thucididem li-
tera nulla est, quæ quidem ornatum aliquem
habeat, & oratoris esse videatur; Periclem
Xantippi filium Anaxagoras Philosophus eru-
dit, cuius suauitate hilaratæ sunt Athenæ,
eius vberitatem, & copiam admiratæ, eiusdem
dicendi vim, terroremque timuerunt.
Hæc igitur ætas prima oratorem prope per-
fectum tulit. His ducibus eloquentia excoli
cœpit, & magistri dicendi multi subito exti-
terunt.

Gorgias Leontinus, Trasymachus Calci-
donius, Protagoras Abderites, Prodicus Cli-
us, Hittias, Eleus, Isocrates tamē omnes vicit,
& Lysias, quem iam propè audeas oratorem
perfectum dicere: Nam planè quidem perfe-
ctum, & cui nihil admodum desit Demosthe-

nam facile dixeris, huic Hyperides proximus,
& Aeschines fuit, & Lycurgus, & Dinarchus,
& cuius nulla scripta extant Demades. Hæc
enim ætas effudit hanc copiam: & succus, &
sanguis incorruptis vsque ad hanc ætatem ora-
torum fuit, in qua naturalis esset non fucatus
nitor. Hæc Cicero, quæ si cum Pausaniæ, &
Athenæi testimonijs comparat, facile colligat
cum non ipsius eloquentiæ primordia, sed ex-
positionem, perfectionemq; assignare. Verum
cum de rerum initijs sermo est, ab ipsis cunis
sunt repetenda, nec considerandum, an tunc
ornatum habuerint. Nihil enim positum est, &
natum, sed rudioribus principijs omnia natu-
ra ipsa rerum opifex pertexit.

De Nomine Rhetorum.

CAPVT VI.

PRIMUM Rhetores dicti sunt omnes, qui qua-
libet demum dicendi facultate polle-
bant: quo sensu Phœnicem ab Homero Rhe-
torem nominatum cōstat; & ῥητορικὴ, ipsa est
ars dicendi, ac eloquentia nuncupata, ἀπὸ ἑ-
ῖπρην, quod est dicere, aut *ἔξωθεν λέγειν*, fusa
oratione loqui, quod annotat magnum *εὐ-
ετυμολογικόν*, vel etiam ἀπὸ τῆς ῥήτρας (ita legē in voce
Dores appellant) quod Rhetores olim leges ῥήτρας, ἔβ-
proponerent, & cōderent: verum quod contra
ῥήτρας videretur ad forenses orationes Rhetoricæ
nomenclatura, vt testatur Suidas, qui ῥητορικὴν
vocat *γραφήν ἀνὴ γωνίζοντο ῥήτρας*, Sæpius
eloquentes in genere *δεινοῦς ἐν λόγοις*, & elo-
quentiā ipsam *λόγους* potius, quam ῥητορικὴν
magni authores nuncupant, ita Diuus Gre-
gorius, *λόγων ἰσθῆρας*, dixit labores in elo-
quentiæ studiis positos, & Iulianus ad Liba-
nium Sophistam *λόγους, ἑρῆνας, σύνεσιν*, con-
iungit, eloquentiam significans prudentiæ sa-
pe conditam. Hæc prima Rhetoris appellatio.

Mox, cum disertis illi, & facundi homines
Athenis maximè, quæ vix eloquentiæ fuit do-
miciliū, omnia regeant, & pro arbitrio
concionum fluctus moderantur, bella confi-
cerent, exercitus, naues, commearus, vesti-
galia, leges denique, & iura omnia admi-
strant: speciosissimum fuit nomen Rhetor-
um. Nam ῥήτορες, vt testatur Suidas, iidem e-
rant, ac *ὄψια συμβῆλυσοντες, & δημαγωγοί*.
Suid.
in voce
ῥήτρας.

appellatio.
Rhetores
omnes di-
scunt.
Magnam
Gregor.
Naz. ep. 12.
ad Basil.
Iulianum ad
Liban.
Rhetor
pellisio
Rhetores
duces populi
Suid.
in voce
ῥήτρας.